

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28, or. Chișinău, MD 2004, Republica Moldova

SESIZARE

prezentată în conformitate cu articolul 25, lit. g), din Legea nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională și articolele 38, alin. (1), lit. g), și 39 din Codul Jurisdicției Constituționale nr. 502-XIII din 16 iunie 1995

10:25

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA		
Intrare Nr.	109a	
" 06 "	07	2020

Prezenta sesizare este un document juridic și poate afecta drepturile și obligațiile dumneavoastră.

I – AUTORUL SESIZĂRII

(Informații cu privire la autorul sesizării și eventualul său reprezentant)

1. Nume: **ȚÎCU** 2. Prenume: **OCTAVIAN**

3. Funcția: **Deputat în Parlamentul Republicii Moldova**

* Dacă autorul sesizării este reprezentat/ă, a se anexa o procură semnată de autorul sesizării

II – OBIECTUL SESIZĂRII

(A se vedea Partea a II-a a Notiței Explicative)

12.1 Prezenta sesizare are ca obiect exercitarea controlului constituționalității asupra sintagmei „*Copiii persoanelor supuse represiunilor care s-au născut în locurile de represiune sau în drum spre ele se consideră copii proveniți din căsătoria încheiată până la represiune*” din art. 1 al Legii Nr. 296 din 23.11.1994 pentru interpretarea unor prevederi ale legii privind reabilitarea victimelor represiunilor politice.

Susținem că această normă contravine următoarelor prevederi ale Constituției Republicii Moldova:

Art. 1. Statul Republica Moldova

„[...] (3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Art. 4. Drepturile și libertățile omului

„(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.”

Art. 16. Egalitatea

„(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.”

12.2 Această sintagmă contravine și următoarelor norme din tratatele internaționale semnate de Republica Moldova:

- **Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale** (încheiată la Roma la 4 noiembrie 1950 și ratificată de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr. 1298-XIII din 24 iulie 1997).

Art. 14: „*Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta convenție trebuie să fie asigurată fără nici o deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.*”

- **Declarației Universale a Drepturilor Omului** (adoptată la 10 decembrie 1948, la New York și ratificată de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr.217-XII din 28 iulie 1990).

Art. 2: „*Fiecare se poate prevala de toate drepturile și de toate libertățile proclamate în prezenta Declarație, fără nici o deosebire, în special de rasă, de culoare, de sex, de limbă, de religie, de opinie politică sau de orice altă opinie, de origine națională sau socială, de avere, de naștere sau decurgând din orice altă situație. [...]*”

Art. 7: „*Toți oamenii sunt egali în fața legii și au, fără nici o deosebire, dreptul la o egală protecție a legii. Toți oamenii au dreptul la o protecție egală împotriva oricărei discriminări care ar viola prezenta Declarație și împotriva oricărei provocări la o asemenea discriminare.*”

- **Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice** (adoptat la 16 decembrie 1966 la New York și ratificat de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr.217-XII din 28.07.1990)

Art. 26: „*Toate persoanele sunt egale în fața legii și au, fără discriminare, dreptul la o ocrotire egală din partea legii. În această privință legea trebuie să interzică orice discriminare și să garanteze tuturor persoanelor o ocrotire egală și eficace contra oricărei discriminări, în special de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, origine națională sau socială, avere, naștere sau întemeiată pe orice altă împrejurare.*”

III – EXPUNEREA PRETINSEI SAU A PRETINSELOR ÎNCĂLCĂRI ALE CONSTITUȚIEI, PRECUM ȘI A ARGUMENTELOR ÎN SPRIJINUL ACESTOR AFIRMAȚII

(A se vedea Partea a III-a a Notiței Explicative)

13.1 În legătură cu necesitatea interpretării unor prevederi ale Legii privind reabilitarea victimelor represiunilor politice nr. 1225-XII din 08.12.1992, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea pentru interpretarea unor prevederi ale Legii privind reabilitarea victimelor represiunilor politice nr. 296-XIII din 23.11.94.

13.2 Potrivit art. 1 din Legea privind reabilitarea victimelor represiunilor politice nr. 1225-XII din 08.12.1992, represiune politică se consideră curmarea de vieți omenești, măsurile de constrângere întreprinse de către stat față de cetățeni din motive politice, naționale, religioase sau sociale sub formă de privațiune de libertate, deportare, exilare, trimitere la muncă silnică în condiții de limitare a libertății, expulzare din țară și lipsire de cetățenie, expropriere, internare forțată în instituții de psihiatrie, sub altă formă de limitare a drepturilor și libertăților persoanelor declarate periculoase din punct de vedere social pentru stat sau pentru regimul politic, realizate în baza deciziilor organelor administrative, judiciare și extrajudiciare.

13.3 Conform art. 2 din Legea privind reabilitarea victimelor represiunilor politice nr. 1225-XII din 08.12.1992, victime ale represiunilor politice se consideră:

- persoanele care au avut de suferit de pe urma represiunilor politice arătate în articolul 1;

- persoanele asupra cărora au fost adoptate decizii de represiune politică, dar care au reușit să evite represiunile directe, inclusiv prin refugiu peste hotarele republicii;

- membrii familiei persoanelor supuse represiunilor, inclusiv copiii care s-au născut în locurile de represiune sau în drum spre ele, persoanele care au fost impuse sau nevoite să-și urmeze părinții, rudele, tutorii în exil ori la locul de deținere specială, sau rămase fără îngrijirea acestora, precum și copiii persoanelor executate în urma represiunilor politice.

Comitetele executive și primăriile municipale eliberează legitimații respective victimelor represiunilor politice în localitatea unde au domiciliu stabil.

13.4 Parlamentul Republicii Moldova, după ce au trecut mai bine de doi ani de la adoptarea Legii nr. 1225-XII din 08.12.1992, a adoptat Legea nr. 296-XIII din 23.11.94 care a oferit o interpretare oficială a statutului de victimă a represiunii politice.

13.5 Astfel, art. 1 din Legea nr. 296-XIII din 23.11.94 are următorul conținut: „conform articolului 2 alineatul 1 subalineatul trei din legea menționată, membri ai familiei persoanelor supuse represiunilor se consideră soțul, soția, copii, părinții, alte rude și tutorii care au fost siliți sau nevoiți să urmeze persoana reprimată în exil sau la locul de deținere specială. *Copiii persoanelor supuse represiunilor care s-au născut în locurile de represiune sau în drum spre ele se consideră copii proveniți din căsătoria încheiată până la represiune.* Persoanele care au fost întreținute de persoanele supuse represiunilor până la represiune și au rămas fără îngrijire în urma represiunilor sau executării întreținătorului se consideră persoane rămase fără îngrijire.”

13.6 Prin legea de interpretare, Legislativul a recunoscut ca având statut de victime ale represiunilor politice **doar copiii care s-au născut în locurile de represiune sau în drum spre ele proveniți din căsătoria încheiată până la represiune**, însă copii care s-au născut în locurile de represiune sau în drum spre ele proveniți dintr-o **căsătoria încheiată în timpul represiunii sau după aceasta și copii care s-au născut în afara unei căsătorii nu sunt recunoscuți ca având statut de victime ale represiunii politice**, chiar dacă s-au născut și/sau au fost concepuți în aceeași perioadă. Astfel, prin această interpretare oficială, Parlamentul Republicii Moldova a făcut o discriminare între copiii proveniți dintr-o căsătorie încheiată până la represiune și copiii proveniți dintr-o căsătorie încheiată în timpul represiunii sau după aceasta și copiii care s-au născut în afara unei căsătorii.

13.7 Relevant în această speță este și răspunsul Procuraturii Generale nr. 21(13) – 3193/89 din 18 octombrie 2018, care, interpretând sintagma contestată, a comunicat petiționarului că acesta, în ciuda faptului că s-a născut în locul represiunii, nu este considerat ca fiind victimă a represiunilor politice, deoarece părinții acestuia s-au căsătorit abia în octombrie 1956.

13.8 În acest context, invocăm faptul că sintagma „*Copiii persoanelor supuse represiunilor care s-au născut în locurile de represiune sau în drum spre ele se consideră copii proveniți din căsătoria încheiată până la represiune*” din art. 1 din Legea Nr. 296 din 23.11.1994 pentru interpretarea unor prevederi ale legii privind reabilitarea victimelor represiunilor politice este neconstituțională și contravine art. 1, alin. (3), art. 4, alin. (1) și (2), și art. 16, alin. (1) și (2), din Constituția Republicii Moldova.

13.9 Potrivit art. 2 din Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121 din 25.05.2012, *discriminarea* este definită ca fiind orice deosebire, excludere, restricție ori preferință în drepturi și libertăți a persoanei sau a unui grup de persoane, precum și susținerea comportamentului discriminatoriu bazat pe criteriile reale, stipulate de prezenta lege sau pe criterii presupuse.

13.9 Conform art. 3 din Legea privind drepturile copilului nr. 338-XIII din 15.12.1994, toți copiii sunt egali în drepturi fără deosebire de rasă, naționalitate, origine

etnică, sex, limbă, religie, dizabilitate, convingeri, avere sau origine socială.

13.10 În Hotărârea nr. 55 din 14 octombrie 1999 privind interpretarea unor prevederi ale articolului 4 din Constituția Republicii Moldova, Curtea Constituțională a statuat că „*această prevedere comportă consecințe juridice, presupunând, mai întâi, că organele de drept, inclusiv Curtea Constituțională [...], sunt în drept să aplice în procesul examinării unor cauze concrete normele dreptului internațional [...], acordând, în caz de neconcordanță, prioritate prevederilor internaționale*”.

13.11 Prin Hotărârea nr. 16 din 12 iunie 2007, Curtea Constituțională a statuat că: „*[...] violarea principiului egalității și nediscriminării are loc atunci când se aplică un tratament diferențiat în cazuri egale, fără să existe o motivare obiectivă și rezonabilă, sau când există o disproporție între scopul urmărit și mijloacele folosite*”.

13.12 Curtea Europeană a Drepturilor Omului a precizat că lista de drepturi garantate de articolul 14 din Convenția Europeană nu este limitativă, fiind interzisă orice discriminare, indiferent de criteriul care stă la baza ei (*Rasmussen împotriva Danemaricii, § 34, hotărâre din 28 noiembrie 1984, A.87*).

13.13 Conform jurisprudenței constante a Curții Europene, pentru a se pune problema aplicabilității articolului 14 din Convenție, trebuie să se constate o diferență de tratament între persoane plasate în situații comparabile. O asemenea diferență este discriminatorie dacă nu prezintă o justificare obiectivă și rezonabilă, respectiv dacă nu urmărește un scop legitim sau dacă nu există un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul vizat. Statele contractante beneficiază de o marjă largă de apreciere pentru a determina dacă și în ce măsură diferențele între situații similare justifică distincția în tratament (*Schalk și Kopf împotriva Austriei, § 96, Burden împotriva Regatului Unit, § 60*).

IV – CERINȚELE AUTORULUI SESIZĂRII

(A se vedea capitolul IV al Notiței Explicative)

15. 1 Prin prezenta sesizare, solicităm Curții Constituționale a Republicii Moldova să declare ca fiind neconstituțională sintagma „*Copiii persoanelor supuse represiunilor care s-au născut în locurile de represiune sau în drum spre ele se consideră copii proveniți din căsătoria încheiată până la represiune*” din art. 1 din Legea Nr. 296 din 23.11.1994 pentru interpretarea unor prevederi ale legii privind reabilitarea victimelor represiunilor politice.

Sușinem că această normă contravine următoarelor prevederi ale Constituției Republicii Moldova:

Art. 1. Statul Republica Moldova

„*[...] (3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.*”

Art. 4. Drepturile și libertățile omului

„*(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.*

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.”

Art. 16. Egalitatea

„*(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.*

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.”

V – DATE SUPLIMENTARE REFERITOARE LA OBIECTUL SESIZĂRII

(A se vedea capitolul V din Notița Explicativă)

16.1 Menționăm că prevederile aplicabile contestate nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate.

VI - LISTA DOCUMENTELOR

(A se vedea capitolul VI al Notiței Explicative)

17. 1 Răspunsul nr. 21(13) – 3193/89 2097;

17. 2 Aviz consultativ din 22 ianuarie 2019;

17. 3 Propunere de perfectarea legislației nr. 04 – 2/2 din 04.04.2019.

VII - DECLARAȚIA ȘI SEMNATURA

(A se vedea capitolul VII al Notiței Explicative)

18.1 Declar pe onoare că informațiile ce figurează în prezentul formular de sesizare sunt exacte.

Locul: ***mun. Chișinău, Republica Moldova***

Data: **06 iulie 2020**

Octavian ȚÎCU

(semnătura autorului sesizării)